ΠΑΝΤΙΔΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Μάκης Γεωργιάδης

Τα φώτα της σκηνής χαμήλωσαν. Οι προβολείς έσβησαν και κάποια από τα πανάκριβα γήπεδα που κατασκευάστηκαν επί της ουσίας για μια χρήση, μπορούν να παραδοθούν άφοβα πλέον στου χρόνου την αμείλικτη φθορά κρατώντας για συντροφιά και μόνη παρηγοριά κάποιες μικρές ποδοσφαιρικές ιστορίες. Γέλια και κλάματα στις εξέδρες, φωνές και συνθήματα και κάποια ωραία γκολ.

Τελικά γίναμε σε κάτι σοφότεροι από τη διοργάνωση του 20ου Παγκοσμίου Κυπέλλου ποδοσφαίρου στη Βραζιλία, το οποίο παραμένει ακόμη νωπό στις μνήμες των ποδοσφαιρόφιλων, αλλά όχι μόνο αυτών; Ένα Μουντιάλ το οποίο προκάλεσε συζητήσεις επί συζητήσεων στο δικό μας κόσμο και διαδηλώσεις, διαμαρτυρίες και ακτιβισμοί εναντίωσης στην ίδια τη Βραζιλία.

Μια σκωπτική απάντηση θα μπορούσε να είναι πως το ποδόσφαιρο εν έτει 2014 παραμένει ένα άθλημα στο οποίο κοντράρονται δύο ομάδες, αλλά στο τέλος κερδίζουν οι Γερμανοί όπως εύστοχα παρατηρούσε ο Άγγλος στράικερ Γκάρι Λίνεκερ περίπου 25 χρόνια πριν. Από αυτήν την άποψη το ποδόσφαιρο δεν έχει αλλάξει. Κάποιος άλλος ίσως μπορούσε να περιγράψει την κατάσταση με το γνωστό στίχο του τραγουδιού «τίποτα δεν έχει αλλάξει και τίποτα δεν είναι όπως παλιά».

Το ποδόσφαιρο παραμένει κάτι παραπάνω από ένα απλό παιχνίδι και η θλιβερή διαπίστωση είναι πως όσο οι εντός των γηπέδων αστέρες αποστασιοποιούνται και απομακρύνονται ολοένα και περισσότερο από τις κοιτίδες του αθλήματος που δεν είναι άλλες από τις απανταχού φτωχές συνοικίες και τις εργατογειτονιές απανταχού της γης, τόσο αυξάνεται η εξάρτηση των ιδίων αλλά και συνολικά του αθλήματος από τις πολυεθνικές του αθλητισμού, από τα εμπορικά και επιχειρηματικά συμφέροντα τα οποία λυμαίνονται το χώρο και φυσικά θησαυρίζουν.

Παράλληλα περισσότερο από ποτέ μέσα στις τέσσερις γραμμές των γηπέδων αντανακλώνται και αναπαράγονται πολιτικές ισορροπίες. Παρά τα περί του αντιθέτου λεγόμενα και την φιλολογία περί ανεξαρτησίας ποδοσφαίρου και πολιτικής, η τελευταία είναι παρούσα μέσα κι έξω από τα γήπεδα σε μια εποχή παγκοσμιοποίησης όπου η ίδια η πολιτική εξουσία αν δεν υποτάσσεται πλήρως, πάντως εναγκαλίζεται σφιχτά ως θανάσιμα με την οικονομική.

Ως πεδίο κερδοφορίας και στρεβλό είδωλο ενός ανταγωνισμού χωρίς όρια το ποδόσφαιρο αποκτά καθολικά πολιτικά χαρακτηριστικά και συνάμα εξαρτήσεις από τους ισχυρούς ης πολιτικής και της οικονομίας. Το ζήτημα δεν περιορίζεται απλώς στα κέρδη και τον κύκλο εργασιών της ΦΙΦΑ και των πολυεθνικών από τέτοιου είδους μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις, τα οποία έχουν αναλυθεί και σε πρόσφατα φύλλα της εφημερίδας. Η προβολή του ανταγωνισμού σε επίπεδο εθνικών κρατών και συνακόλουθα οι προβολές ισχύος δημιουργούν ένα πλαίσιο το οποίο υποβιβάζει το παιχνίδι και αναβαθμίζει τη σκοπιμότητα. Ο ανταγωνισμός ως κυρίαρχη αξία στην οικονομία και την κοινωνία μεταφέρεται είτε συνειδητά είτε εξ αντανακλάσεως εντός των γηπέδων, Τόσο εντός αγωνιστικού χώρου όσο και στις κερκίδες.

Αν θέλουμε να εξετάσουμε και με ποδοσφαιρικούς όρους αυτή τη συνθήκη, το πιο απτό παράδειγμα είναι ο τελικός του Μουντιάλ μεταξύ Γερμανίας και Αργεντινής. Μέσα σε 28 χρόνια οι δύο ομάδες έχον συναντηθεί τρείς φορές σε τελικό παγκοσμίου Κυπέλλου αρχής γενομένης από το 1986 στο Μεξικό οπότε και η εκπληκτική αρμάδα του Ντιέγκο Μαραντόνα είχε επιβληθεί με σκορ 3 – 2. Ήταν και ο μοναδικός κερδισμένος τελικός για την Αργεντινή με αντίπαλο τη Γερμανία. Ο εικοστός τελικός Παγκοσμίου κυπέλλου μπορεί να μη μένει στην ιστορία για το σπουδαίο θέαμα, ωστόσο αποτελεί μακράν τον τελικό – διαφήμιση της προσήλωσης στον τακτικό σχεδιασμό, την σιδερένια πειθαρχία και θέληση όλων των

ποδοσφαιριστών που χρησιμοποιήθηκαν για την επίτευξη του στόχου για την οποία δούλεψαν τα τεχνικά επιτελεία.

Αν για τη Γερμανία αυτό το γεγονός δεν προκαλεί και τόσο μεγάλη εντύπωση, για την Αργεντινή είναι πραγματικά φαινόμενο και σφραγίδα μιας νέας εποχής. Μιας εποχής η οποία συμβαδίζει με την αποποίηση από πλευράς των ομάδων της Λατινικής Αμερικής του απρόβλεπτου και θεαματικού παιχνιδιού το οποίο σε συνδυασμό με μια μαχητικότητα στα όρια της σκληρότητας είχε την ικανότητα να σαγηνεύει τα ποδοσφαιρικά πλήθη. Η παρατήρηση αυτή μπορεί εύκολα να θεωρηθεί ως το γενικό μοτίβο ενός Μουντιάλ όπου ειδικά από τη φάση των οκτώ και μετά, τα παιχνίδια ήταν εξαιρετικά κλειστά, με πολλά τρεξίματα, δύναμη και πείσμα υποταγμένα απολύτως στην τακτική. Εξαίρεση τα παιχνίδια της Βραζιλίας για διαφορετικούς λόγους το καθένα. Οι ομάδες της Νότιας Αμερικής οι οποίες εδώ και αρκετά χρόνια πραγματοποιούν μια μετάβαση στο ευρωπαϊκό στυλ ποδοσφαίρου, αποδεικνύεται τελικά πως σε αυτήν τη φάση βγήκαν χαμένες.

Από μια άλλη σκοπιά η σκληρή πειθαρχία, η προσήλωση σε ένα στόχο και η πάση θυσία επιτυχία με αυτά τα εργαλεία, έρχεται ως άμεση αντανάκλαση και του οικονομικού δόγματος της Γερμανίας. Ένα μοντέλο, μία λύση από τον αθλητισμό ως την οικονομία. Το δυστύχημα είναι πως η επιβεβαίωση του μοντέλου και τα πανηγύρια της Μέρκελ και της γερμανικής ελίτ, έρχεται μέσα από την αποδοχή και απόλυτη εφαρμογή αυτού του μοντέλου από τον ίδιο τον μεγάλο αντίπαλο στον τελικό.

ΒΡΑΖΙΛΙΑ
Μάρτυρες μιας μετάλλαξης
Ποδοσφαιρικά και πολιτικά ναυάγια

Αν η πειθαρχία και η δογματική προσήλωση στην τακτική σκοτώνει το ταλέντο στα τελευταία Μουντιάλ και δεν αφήνουν περιθώρια σε νέα αστέρια να λάμψουν – χαρακτηριστικό παράδειγμα ο Μέσι αν και αναδείχτηκε πολυτιμότερος παίχτης της διοργάνωσης – τότε η μετάλλαξη του ποδοσφαιρικού στυλ κυρίως της Βραζιλίας και δευτερευόντως της Αργεντινής οδήγησε σε ποδοσφαιρική τραγωδία.

Το οξύμωρο είναι πως ο σχεδιασμός της Βραζιλίας για να κατακτήσει το Μουντιάλ έγινε με έμφαση στην αμυντική λειτουργία και χωρίς κανένα ίχνος από το περίφημο «Jogo Bonito» με το οποίο διαχρονικά καθιερώθηκε διαχρονικά στις συνειδήσεις εκατομμυρίων φιλάθλων ως η θεαματικότερη αν όχι η καλύτερη ομάδα. Το αποτέλεσμα ήταν μια ασύλληπτη συντριβή από – ποιόν άλλο; – τη Γερμανία στον ημιτελικό με 7 – 1! Η Βραζιλία εμφανίστηκε με τη φτωχότερη σύνθεση της ιστορίας της, χωρίς ταλέντο και φαντασία και χωρίς να μπορεί να υπηρετήσει τελικά το αρχικό σχέδιο συγκροτημένης αμυντικής λειτουργίας.

Παράλληλα έπεσε θύμα του μάρκετινγκ και των σχεδιασμών των πολυεθνικών εταιρειών αθλητικού εξοπλισμού οι οποίοι επενδύοντας στην εικόνα και τη φήμη του πελάτη τους κατάφεραν να αυξήσουν τα κέρδη και την επιρροή τους, αλλά ξέχασαν να επικεντρώσουν στην ουσία. Έτσι έπληξαν θανάσιμα την υστεροφημία και το γόητρο της μεγαλύτερης, τουλάχιστον με βάση τα τρόπαια, ποδοσφαιρικής δύναμης.

Το γεγονός ότι η Βραζιλία κατάφερε και έφτασε στα ημιτελικά, περιόρισε κάπως τις αντιδράσεις εναντίον του Μουντιάλ, αλλά τελικά γύρισε μπούμερανγκ σε βάρος της προέδρου Ντίλμα Ρούσεφ. Όχι τόσο εξαιτίας των εκτεταμένων επεισοδίων ή μιας κρίσης εθνικής υστερίας. Η πρόεδρος της Βραζιλίας είχε συνδέσει την επανεκλογή της, καθώς τον Οκτώβριο επίκεινται εκλογές, με την επιτυχή διεξαγωγή του Μουντιάλ και με μια ατζέντα για την δημόσια τάξη και τη ασφάλεια.

Ο κοινωνικός αναβρασμός του τελευταίου χρόνου, τα κινήματα αμφισβήτησης της πολιτικής της και εναντίωσης στη ΦΙΦΑ, αλλά και η ωμή καταστολή μπορεί να έδωσαν στην κυβέρνηση Ρούσεφ βαθμό 9,25 συνολικά για τη διοργάνωση του Μουντιάλ, τον υψηλότερο από κάθε προηγούμενο, όσες περίπου εκτιμάται πως είναι η διαφορά που έχει ως δεύτερη πλέον από τους αντιπάλους της για την προεδρία. Συν το γεγονός ότι η επένδυση στο ποδοσφαιρικό μεγαλείο της χώρας αποδείχτηκε ένα απίθανο φιάσκο το οποίο θα συζητείται για τον επόμενο αιώνα. Πολιτική και ποδόσφαιρο παράλληλα ναυάγια στη Βραζιλία….

«Εθνική υπερηφάνεια» και υποταγή στους ολιγάρχες

Οι πανηγυρισμοί των Γερμανών μπορεί να θύμισαν κάτι από τον παροξυσμό του 2004 στην Αθήνα μετά την κατάκτηση του Euro της Πορτογαλίας, είχαν ωστόσο έναν ιδιαίτερο πολιτικό συμβολισμό. Δεν είναι τυχαίο ότι περισσότεροι από μισό εκατομμύριο Γερμανοί αποθέωσαν την εθνική τους ομάδα για την κατάκτηση του τέταρτου Μουντιάλ και πρώτου που κατακτά ευρωπαϊκή χώρα σε αμερικανικό έδαφος, μπροστά στην πύλη του Βρανδεμβούργου. Εικοσιπέντε χρόνια μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου, η καγκελάριος Μέρκελ και η οικονομική ελίτ της χώρας φρόντισαν να κάνουν μια άμεση προβολή και επιβεβαίωση της ισχύος τους και της πολιτικής τους ηγεμονίας παραπέμποντας στην ισχυρή ενοποιημένη Γερμανία και στον αθλητικό τομέα.

Όσο αμβλύνονται, παραποιούνται και αλλοιώνονται οι ταξικές, κυρίως, διαφορές οι οποίες ενυπήρχαν στις ποδοσφαιρικές αναμετρήσεις, τόσο περισσεύει χώρος για την ανάδειξη μιας εθνοκεντρικής αντίληψης της ποδοσφαιρικής σύγκρουσης υπό την ηγεμονία ιδεολογική και πολιτική της άρχουσας τάξης κάθε χώρας. Η υποταγή όλων των ενδοκοινωνικών διαφορών και η αποπομπή των ταξικών συγκρούσεων κάτω από την ενοποιητική δράση των εθνικών συμβόλων οδηγεί πολύ πιο εύκολα τις λαϊκές μάζες στο συμβιβασμό και την υποταγή στις επιδιώξεις των ολιγαρχών πίσω από μια βιτρίνα εθνικής υπερηφάνειας.

Ακόμη και τωρα που το ποδόσφαιρο «αμερικανοποιείται» με έμφαση στο θέαμα και την αποκοπή των συλλόγων από τις ιστορικές τους καταβολές και τις ταξικές τους αναφορές, ο ενοποιητικός κρίκος των ελίτ του αθλήματος και των απανταχού κυβερνήσεων είναι ο εθνικός διαχωρισμός και ο ανταγωνισμός για κυριαρχία, φαινόμενα στα οποία οι ιμπεριαλιστικές δυνάμεις φυσικά και συμφωνούν και προάγουν.

Ο αθλητισμός μόνο στο όνομα είναι πεδίο άμιλλας και συνεννόησης και όποιος αμφιβάλλει ας ρίξει μια ματιά στην τακτική της ΦΙΦΑ να τιμωρεί ομάδες και ομοσπονδίες όπως της Αλγερίας όταν αποφασίζουν να δωρίσουν τα πριμ τους από τους αγώνες στα παιδιά της Παλαιστίνης. Ας ψάξει να βρει ποιοι παράγοντες ακριβώς υποχρέωσαν τον διεθνή Γερμανό ποδοσφαιριστή τουρκικής καταγωγής Μεσούντ Οζίλ ο οποίος σύμφωνα με έγκυρες πηγές είχε εκδηλώσει την πρόθεση να δωρίσει τα προσωπικά του πριμ, ύψους 450000 ευρώ, στα παιδιά της Γάζας, να αλλάξει στάση και να ανακοινώσει ότι τα δωρίζει σε 23 παιδιά από τη

Βραζιλία που χρειάζονται πολυδάπανες χειρουργικές επεμβάσεις. Τελικά ίσως το ποδόσφαιρο δεν είναι τόσο ήσσονος πολιτικής σημασίας όσο κάποιοι θέλουν να πιστεύουν...

Δημοσιεύθηκε στο ΠΡΙΝ, 20.7.2014